

Ár 2016, föstudaginn 26. ágúst, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hrannar Már Gunnarsson, Unnur Erla Jónsdóttir, Elísabet Júlíusdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 40/2016:**

M
gegn
Íslandsbanka hf.

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru m, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og f, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 1. júlí 2016, með kvörtun sóknaraðila, dags. 30. júní 2016. Með tölvupósti nefndarinnar, dags. 1. júlí 2016, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dags. 12. júlí 2016. Var bréfið sent sóknaraðila, með tölvupósti nefndarinnar, dags. 2. ágúst 2016, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust með bréfi, dags. 15. ágúst 2016.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 26. ágúst 2016.

II.

Málsatvik.

Þann 21. september 2005 gaf A út skuldabréf nr. X til forvera varnaraðila, upphaflega að fjárhæð kr. 2.970.000. Sóknaraðili tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfinu gagnvart varnaraðila, ásamt þremur öðrum ábyrgðarmönnum. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur kröfuhafa samkvæmt skuldabréfinu.

Skuldabréfið var gefið út í gildistíð samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá árinu 2001, hér eftir „samkomulagið“. Sóknaraðili ritaði undir skuldabréfið sem ábyrgðarmaður ásamt því að undirrita lánsútsóknina þar sem m.a. kom fram jákvæð niðurstaða greiðslumats og staðfesti einnig að hafa kynnt sér fræðslurit varnaraðila um sjálfskuldarábyrgðir. Ekki var krossað í neina reiti á lánsútsókninni.

Skuldabréfið hefur verið í vanskilum frá 1. ágúst 2014 og hefur sóknaraðila verið send greiðsluáskorun frá varnaraðila vegna þess.

Sóknaraðili óskaði þess 25. apríl 2016 að varnaraðili myndi meta gildi sjálfskuldarábyrgðar. Með svarpósti dags. þann sama dag var upplýst að ábyrgðin hefði verið metin gild í nóvember 2014.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að ábyrgð hans á skuldabréfi nr. X, verði metin ógild og henni vikið til hliðar á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerna (hér eftir smnl.)

Sóknaraðili telur að umrædd sjálfskuldarábyrgð sé ekki gild þar sem að ekki hafi verið farið eftir samkomulaginu, þegar lánið hafi verið tekið í september 2005.

Sóknaraðili telur að sjálfskuldarábyrgð sín sé ógild á grundvelli tveggja atriða. Í fyrsta lagi hafi varnaraðili ekki sinnt upplýsingagjöf til ábyrgðarmanns áður en til sjálfskuldarábyrgðar hans hafi verið stofnað, sbr. 4. gr. samkomulagsins. Í framangreindu ákvæði sé kveðið á um skyldu fjármálafyrirtækja til að gefa út upplýsingabæklinga um skuldaábyrgðir og veðsetningar og dreifa með skjölum sem afhent sé ábyrgðarmönnum til undirritunar. Í umræddum bæklingi eigi að koma m.a. fram hvaða skyldur felast í ábyrgðinni o.fl. Sóknaraðili hafi aldrei fengið í hendurnar bækling né aðra fræðslu um hvað fælist í því að gangast í sjálfskuldarábyrgð eins og hann gerði og hafi því ekki verið að fullu upplýstur um hvað í því fælist í því að gangast í sjálfskuldarábyrgð fyrir skuldara.

Í öðru lagi telur sóknaraðili að ábyrgðin sé ógild á þeim grundvelli að ábyrgðarmanni hafi ekki verið kynnt með fullnægjandi hætti niðurstaða greiðslumats eða þýðing niðurstöðu þess m.t.t. greiðslugetu skuldara. Þá hafi ekki heldur verið krossað við viðeigandi reit á lánsúmsókninni sem sé fylgiskjal með skuldabréfinu þess efnis að greiðslumat hafi verið framkvæmt. Þrátt fyrir að á lánsúmsókninni sé fjallað í stuttu máli um greiðslumat þá sé ljóst að erfitt getur verið fyrir almennan leikmann að lesa út úr þýðingu þess án þess að kynna það sérstaklega fyrir þeim sem gengst í sjálfskuldarábyrgðina.

Vegna þessara tveggja atriða telur sóknaraðili að ábyrgðin sé ógild. Hann hafi ekki á nokkurn hátt gert sér grein fyrir þýðingu þess að gangast í sjálfskuldarábyrgð og hafi ekki verið kynnt niðurstaða þess, enda með öllu óljóst hvort að hann hefði gengist í ábyrgðina hefði honum verið veitt fullnægjandi upplýsingar um stöðu skuldara eða þýðingu sjálfskuldarábyrgðarinnar. Í ljósi framangreinds sé ábyrgðin því ógild og ber að víkja henni til hliðar á grundvelli 36. gr. smnl.

Í viðbótarathugasemdum áréttar sóknaraðili sérstaklega að hvergi hafi komið fram í lánsúmsókninni að með undirritun sinni hafi sóknaraðili kynnt sér umrætt fræðslufni líkt og haldið sé fram í athugasemdum varnaraðila. Þá sé ekki hægt að bera þær sakir upp á sóknaraðila að hann hafi sýnt af sér tómlæti þar sem skuldabréfið hafi verið útgefið fyrir 11 árum en mótbárur hans um að ábyrgðin sé ekki gild hafi ekki komið fram fyrr en nýlega. Það sé fyrst nýlega sem sá möguleiki hafi komið upp að ábyrgðin gæti fallið á sóknaraðila. Tilraunir aðalskuldara til þess að standa í skilum með skuldir sínar girði ekki fyrir rétt sóknaraðila til þess að leita réttar síns telji hann varnaraðila ekki hafa uppfyllt skyldur sínar. Þá vísar sóknaraðila í aðstöðumun einstaklings og bankastofnunar.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Sóknaraðili byggir í fyrsta lagi á því að upplýsingagjöf til ábyrgðarmanna hafi verið ófullnægjandi og ekki í samræmi við 4. gr. samkomulagsins. Sóknaraðili hafi undirritað lánsúmsókn þar sem hann hafi staðfest að hafa kynnt sér fræðslubækling varnaraðila og hafi það verið í samræmi við þá skyldu sem 4. gr. samkomulagsins fól í

sér. Í bæklingnum sé vísað til samkomulagsins og þar sé greint frá helstu atriðum þess, sérstaklega séu þar ábyrgðarmenn hvattir til að kynna sér greiðslugetu lántaka. Ekki verði séð með hvaða öðrum hætti varnaraðili geti tryggt sér sönnun á því að ábyrgðarmaður kynni sér upplýsingabækling en með skriflegri staðfestingu ábyrgðarmanns þar að lútandi.

Í öðru lagi byggji sóknaraðili á því að honum hafi ekki verið kynnt með fullnægjandi hætti niðurstaða greiðslumats eða þýðingu niðurstöðu þess. Sóknaraðili hafi undirritað lánsúmsókn þar sem greiðslumatið og forsendur þess sé að finna. Niðurstaða greiðslumats hafi verið jákvæð og hafi bent til þess að lántakinn gæti staðið við skuldbindingar sínar. Ekki verði séð með hvaða öðrum hætti varnaraðili geti tryggt sér sönnun á því að ábyrgðarmaður hafi kynnt sér greiðslumat en með skriflegri staðfestingu hans þar að lútandi. Þá geti engu skipt að ekki hafi verið krossað sérstaklega í reit fyrir framan setninguna „*Greiðslumat bendir til þess að umsækjandi (greiðandi geti efnt skuldbindingar sínar*“, sbr. dóm héraðsdóms nr. E-760/2012.

Ekki sé unnt að fallast á þær röksemdir sóknaraðila sem lúta að aðstöðumun eða bágrri stöðu hans við útgáfu ábyrgðarinnar. Sóknaraðili hafi verið fjárráða þegar hann gekkst í ábyrgðina og hafi honum mátt vera vel ljóst að þau skjöl sem hann hafi skrifað undir myndi fela í sér að hann væri að takast á hendur ábyrgð á greiðslu umrædds skuldabréfs. Þá sé ekki unnt að fallast á það að hugtakið „greiðslumat“ sé þess eðlis að samningsaðilar þurfi sérþekkingu á fjármálum til að skilja hvað í því felst. Varnaraðili telur tiltölulega auðvelt fyrir hvern sem er að átta sig á forsendum og innihaldi greiðslumats við skoðun á lánsúmsókninni sem sóknaraðili undirritaði.

Varnaraðili bendir jafnframt á að skuldabréfið hafi verið gefið út í september 2005 og hafi því sóknaraðili sýnt af sér ákveðið tómlæti, en tæp 11 ár séu frá því að skuldabréfið hafi verið gefið út. Þá hafi sóknaraðili undirritað skilmálabreytingar á láninu fimm sinnum sem sjálfskuldarábyrgðaraðili, þann 22. október 2008, 26. október 2009, 22. nóvember 2010, 10. maí 2011 og 24. júlí 2014, án athugasemda. Telur varnaraðili að sóknaraðila hafi því verið í lófa lagið að koma að athugasemdum fyrir.

Ekkert hafi komið fram í málinu sem sýni að varnaraðili hafi ekki sýnt af sér góða viðskiptahætti eða vandað vinnubrögð sín í samræmi við meginreglur og lög nr. 161/2002.

Byggir varnaraðili kröfu sína á því að reglum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga hafi verið fylgt í hvívetna við lánveitingar til sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A þann 21. september 2005, upphaflega að fjárhæð kr. 2.970.000, til sóknaraðila.

Þegar sóknaraðili gekk í sjálfsskuldarábyrgð á umræddu skuldabréfi var í gildi samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001, sem var undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarféлага sinna. Forveri varnaraðila var eitt þessara aðildarféлага og því ekki umdeilt að hann var aðili að samkomulaginu. Bar honum því að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Sóknaraðili ber fyrir sig að framkvæmd varnaraðila við stofnun sjálfskuldarábyrgðarinnar hafi ekki verið í samræmi við samkomulagið og krefst þess að sjálfskuldarábyrgð á framangreindu skuldabréfi verði aflétt af þeim sökum.

Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en 1.000.000 kr.

Í 4. gr. samkomulagsins er fjallað um upplýsingagjöf til ábyrgðarmanns áður en til skuldaábyrgðar er stofnað. Ákvæðið felur í sér að greiðslumat skuli gert á greiðanda og að ábyrgðarmanni gefist færi á að kynna sér matið.

Í 1. mgr. 4. gr. samkomulagsins er kveðið á um það að fjármálafyrirtækjum beri að gefa út upplýsingabækling um skuldaábyrgðir og veðsetningar og dreifa með skjölum sem afhent eru ábyrgðarmönnum til undirritunar og með undirritun lánsúmsóknar eða annarra gagna sem fyllt eru út í tengslum við afgreiðsluna skal ábyrgðarmaður staðfesta að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings um ábyrgðir.

Í 2. mgr. 4. gr. samkomulagsins ræðir um hvernig ábyrgðarmaður skal með undirritun sinni staðfesta að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklingsins og staðfesta sérstaklega ef það á við að honum sé kunnugt um að ráðstafa eigi meira en helmingi lánsfjárhæðar til uppgreiðslu eldri lána.

Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Ef niðurstaða greiðslumats bendir til að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Af gögnum málsins er ljóst að greiðslumat var framkvæmt á lántaka samkvæmt 3. gr. samkomulagsins.

Sóknaraðili telur að honum hafi ekki verið veittar upplýsingar samkvæmt 4. gr. samkomulagsins. Af gögnum málsins er ljóst að sóknaraðili ritaði nafn sitt á skjalið „Lánsúmsókn“ og hafði aðgang að niðurstöðum greiðslumatsins. Verður þannig talið að sóknaraðili hafi verið í aðstöðu til að kynna sér niðurstöðu þess áður en hann gekkst í ábyrgð fyrir lántaka. Af dómi Hæstaréttar í máli nr. 575/2012 var talið að það hafi verið undir ábyrgðarmanni sjálfum komið hvort hann hafi óskað eftir að sjá greiðslumatið áður en hann veitti samþykki við veðsetningu fasteignarinnar. Verður sóknaraðili því að bera hallann af því að hafa ekki kynnt sér greiðslumatið betur við undirritun umrædds skuldabréfs. Í fyrrgreindu samkomulagi er ekki kveðið á um að skuldari þurfi að samþykkja greiðslumat eða staðfesta sannleiksgildi þess.

Sóknaraðili heldur því þá einnig fram að honum hafi ekki verið kynntur upplýsingabæklingur varnaraðila um sjálfskuldarábyrgðir samkvæmt 1. og 2. mgr. 4. gr. samkomulagsins. Með undirritun sinni á lánsúmsókn sem fylgdi með umræddu skuldabréfi, staðfesti sóknaraðili þó að hafa kynnt sér bæklinginn, í samræmi við 4. gr. samkomulagsins. Hefur sóknaraðila því ekki tekist að færa sönnur á að honum hafi ekki verið kynntur upplýsingabæklingur varnaraðila.

Niðurstaða greiðslumatsins varð sú að lántaki taldist hafa um 5.000 kr. aflögu á mánuði að teknu tilliti til afborgana og annarra útgjalda. Af hálfu sóknaraðila hafa ekki verið gerðar tölulegar athugasemdir við þessa niðurstöðu.

Ákvæðum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga telst því hafa verið fylgt við umrædda lánveitingu.

Við undirritun sóknaraðila á umrædda lánsúmsókn krossaði hann ekki í valkosti tengda greiðslumatinu. Ekki fæst séð að hann geti vegna þessa vikið sér undan ábyrgð sinni á umræddu skuldabréfi.

Að lokum er því hafnað að svo mikill aðstöðumunur hafi verið á stöðu aðila við útgáfu ábyrgðaryfirlýsingarinnar að það geti eitt og sér réttlætt að henni verði vikið til hliðar.

Þegar atvik málsins eru metin heildstætt verður það því ekki talið ósanngjarnt af varnaraðila að byggja á ábyrgðaryfirlýsingu sóknaraðila. Í ljósi alls framangreinds eru því ekki fyrir hendi forsendur í máli þessu til að víkja sjálfskuldarábyrgðum sóknaraðila til hliðar, með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa.

Verður kröfu sóknaraðila um ógildingu á sjálfskuldarábyrgðum því hafnað.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, um ógildingu á sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfi varnaraðila, F, nr. X, er hafnað.

Reykjavík, 26. ágúst 2016.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson
Unnur Erla Jónsdóttir

Hrannar Már Gunnarsson
Elísabet Júlíusdóttir